

ตัวชี้วัดที่๙ การคุ้มครองสุขภาพอนามัย

โครงการพัฒนาสุขภาพอาหาร สถานที่จำหน่ายอาหาร แผงลอย ตลาดสด และตลาดนัดได้มาตรฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

ความเป็นมา

อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ทุกคนต้องบริโภคอาหารเพื่อการเจริญเติบโต และดำรงชีวิตอยู่ได้ การบริโภคอาหารที่ไม่สะอาดเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดโรคภัยไข้เจ็บ โดยมีเชื้อโรคและสารปนเปื้อนหลายชนิดที่เป็นอันตรายถึงชีวิตหลักสำคัญในการเลือกรับประทานอาหารนอกเหนือจากรสชาติอาหารแล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงและพิจารณาควบคู่ไปด้วย คือ คุณค่าตามหลักโภชนาการ คุณภาพ และสุขภาพ สิ่งแวดล้อมที่ต้องสะอาดไม่เป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรค ป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อโรคที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริโภค เพราะอาหารหรือสิ่งแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัยอาจเป็นพาหะหรือตัวนำอันตรายที่เรามองไม่เห็นเข้าสู่ร่างกาย พิษภัยที่เกิดขึ้นอาจเป็นเพียงแค่คลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง ท้องเสีย แล้วก็หายไปในระยะสั้นๆ ๑ – ๓ วัน แต่ในบางกรณีอาจมีอาการรุนแรงและเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ หรืออาจเกิดการสะสมของสารพิษแล้วทำให้เกิดได้เช่นกัน เป็นที่ทราบกันดีว่า การจัดการเกี่ยวกับอาหารทั้งในเรื่องของการปรับปรุง การบำรุงรักษา และการแก้ไขเพื่อให้อาหารที่บริโภคเข้าไปแล้วมีผลดีต่อสุขภาพอนามัยโดยให้อาหารมีความสะอาด ปลอดภัย และมีความน่าบริโภค ดังนั้นถ้าทุกคนรู้จักเลือกกินอาหารอย่างถูกสุขลักษณะเป็นประจำ ก็จะเป็นการดูแลตนเองให้ปลอดภัยได้ทางหนึ่ง เพื่อเป็นการเฝ้าระวังและประกันคุณภาพของอาหาร รวมทั้งเป็นการพัฒนาและสร้างความรู้ด้านสุขภาพอาหารแก่ผู้ประกอบการร้านอาหาร แผงลอย ตลาดสด ตลาดนัด และผู้บริโภคให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกซื้ออาหารที่เหมาะสม อันจะส่งผลให้ประชาชน ได้บริโภคอาหารที่สะอาด ปลอดภัยต่อไป

วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้ผู้ประกอบการร้านอาหาร แผงลอยจำหน่ายอาหารในเขตเทศบาลตำบลกุมภวาปี มีความรู้ในเรื่องสุขภาพอาหาร

๒.๒ เพื่อให้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกุมภวาปีได้บริโภคอาหารที่สะอาดและปลอดภัย

๒.๓ เพื่อให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค และปรับปรุงร้านค้าแผงลอยให้ ถูกสุขลักษณะ

๒.๔ เพื่อตรวจสอบ/แนะนำร้านอาหาร แผงลอยในเขตเทศบาลตำบลกุมภวาปี ปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการดำเนินงาน

๔.๑ จัดทำโครงการเพื่อขออนุมัติ

๔.๒ ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ, ศูนย์สุขภาพชุมชนตำบลกุมภวาปี, ปศุสัตว์อำเภอกุมภวาปีพร้อมทั้งจัดประชุมชี้แจงหน่วยงานที่รับผิดชอบกิจกรรม/แผนงานโครงการ

๔.๓ จัดทำเอกสารในการอบรม และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์

๔.๔ ตรวจแนะนำร้านอาหาร/แผงลอย ตามข้อกำหนดด้านสุขภาพสำหรับร้านอาหารและแผงลอย

๔.๕ จัดอบรมผู้ประกอบการร้านอาหารและผู้สัมผัสอาหาร/ตลาดสดในเขตเทศบาลฯ ให้มีความรู้เรื่องสุขภาพอาหาร

๔.๖ ติดตาม/ดำเนินการตามแผนงานที่กำหนด

๔.๗ สรุปผลการดำเนินงานโครงการ/ประเมินผล

ผลลัพธ์ที่รับจากการดำเนินงาน

ผู้สัมผัสอาหารส่วนใหญ่มีความรู้ความ เข้าใจตามหลักสุขภาพอาหาร ผู้สัมผัสอาหารต้องผ่านการอบรมตามหลักเกณฑ์ ของ กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข และกรณีเปิดร้านอาหารหรือร้านเครื่องดื่ม ซึ่งเข้าข่ายเป็นสถานที่จำหน่ายอาหารต้องขึ้นทะเบียนขอหนังสือรับรองการแจ้งจัดตั้งหรือใบอนุญาตจัดตั้งสถานที่

จำหน่ายอาหารกับเทศบาลตำบลกุมภวาปี รวมทั้งวิธีการล้างมือ การหยิบจับอาหาร การแต่งกายที่ถูกต้องลักษณะ การเลือกล้างภาชนะ อุปกรณ์ การเลือกเครื่องใช้ปรุงรสอาหาร หลักการทำงาน การดูแลรักษา บอร์ดักไขมัน เพื่อดูแลและพัฒนาร้านอาหาร/แผงลอยให้ถูกต้องลักษณะและปลอดภัย

เชิงปริมาณ

๑.เจ้าหน้าที่ร่วมกับ อสม.ลงตรวจแนะนำด้านสุขาภิบาลอาหารในสถานที่จำหน่ายอาหาร เก็บตัวอย่าง ตรวจหาเชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรีย ๓๓๙ ตัวอย่าง ไม่พบเชื้อ (positive) ๒๕๐ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๗๔ % และร้านอาหารที่ตรวจทั้งหมด จำนวน ๓๙ ร้าน พบร้านอาหารที่ผ่าน (Clean Food Good Taste) จำนวน ๔ ร้านคิดเป็นร้อยละผ่านมาตรฐาน ร้านอาหารสะอาดรสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste) ๑๐.๒๕%

๒.เจ้าหน้าที่ร่วมกับอสม.ตรวจเฝ้าระวังอาหารปลอดภัยที่ตลาดสดเทศบาลตำบลกุมภวาปี โดยเก็บ ตัวอย่างอาหารเพื่อตรวจหาสารปนเปื้อนในอาหารได้แก่ บอแรกซ์ สารกันรา ฟอรัมาลิน สารฟอกขาว เป็นต้น จำนวน ๖๘ ตัวอย่าง พบว่าตรวจไม่พบสารปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพร้อยละ ๑๐๐ และตรวจเฝ้าระวัง อาหารปลอดภัยที่ตลาดนัดไท่สัจจร ๑๒ ตัวอย่าง พบว่าตรวจไม่พบสารปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ คิดเป็น ร้อยละ ๑๐๐

เชิงคุณภาพ

๑.ทำให้เกิดเครือข่ายอาสาสมัครสายลับอาหารปลอดภัย (Foodspy) ในการเฝ้าระวังอาหารปลอดภัยใน ทุกชุมชนร่วมตรวจสอบกับเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข

๒.ทำให้ผู้สัมผัสมีความเข้าใจเพิ่มขึ้นในการดูแล สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสุขวิทยาส่วนบุคคลให้สะอาด และถูกต้องลักษณะ

๓.ผู้ประกอบการเห็นความสำคัญในการจัดการน้ำเสียดูแลรักษาบ่อดักไขมันและติดตั้งถังดักไขมันอย่าง ง่ายให้ถูกต้องลักษณะ

ความยาก-ง่ายในการดำเนินงาน

๑. สถานที่จำหน่ายอาหารในเขตเทศบาลตำบลกุมภวาปีมีจำนวนมาก ทำให้การตรวจแนะนำไม่ทั่วถึง

๒.ผู้ประกอบการขาดความไม่เข้าใจในการเอาใจใส่การดูแลความสะอาดของสถานที่/สุขวิทยาส่วนบุคคล

แนวทางการแก้ไขปัญหา

- ให้ความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องกับผู้สัมผัสอาหารได้แก่ผู้ปรุงผู้เสิร์ฟ ผู้จำหน่ายอาหารต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตัวอย่างถูกต้อง ทั้งในเรื่องสุขวิทยาส่วนบุคคลและ สุภนิสัยที่ดีในการประกอบ ปรุงอาหาร โดยยึดหลักว่าจะต้องทำ ให้อาหารสะอาด ปลอดภัย ปราศจาก การปนเปื้อนทุกขั้นตอนของการปรุง

- รมรณรงค์ให้ผู้ประกอบการร้านอาหาร แผงลอยเกิดความตระหนักในการดูแลอาหาร วัสดุอุปกรณ์ สถานที่จำหน่ายอาหารให้ถูกต้องลักษณะ และมีความรู้ในเรื่องสุขาภิบาลอาหาร รวมทั้งเป็นการใส่ใจสุขภาพของ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกุมภวาปี ได้บริโภคอาหารที่สะอาดและปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

๑. สร้างความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องแก่ผู้ปรุงผู้เสิร์ฟ ผู้จำหน่ายอาหาร

๒. ติดตามผลการอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง ควบคุมการจำหน่ายอาหารสินค้าและบริการเพื่อความ ปลอดภัยต่อสุขภาพ

การพัฒนานวัตกรรมเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง

๑. ผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้สัมผัสอาหาร แผงลอย มีความรู้ในเรื่องสุขาภิบาลอาหารเพิ่มมากขึ้น

๒. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกุมภวาปีได้บริโภคอาหารที่สะอาด

๓. ร้านอาหารตลาดนัดและตลาดสดในเขตเทศบาลได้มาตรฐานปลอดภัยตามหลักสุขาภิบาลอาหาร

ภาพประกอบกิจกรรม/โครงการ

กิจกรรมการอบรมผู้สัมผัสอาหารในวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๕ ณ โรงพยาบาลกุมภวาปี

การลงพื้นที่ตรวจแนะนำสุขาภิบาลอาหารในสถานที่จำหน่ายอาหาร

การลงพื้นที่ตรวจสอบารปนเปื้อนตลาดสด/ตลาดนัด

เกณฑ์มาตรฐานอาหารสะอาด รสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste)

- เกณฑ์ทางกายภาพ ได้ตามข้อกำหนดด้านสุขาภิบาลอาหารสำหรับร้านอาหาร ๑๕ ข้อ
- เกณฑ์ทางแบคทีเรีย โดยการใช้ชุดทดสอบตรวจหาโคลิฟอร์มแบคทีเรีย จำนวน ๑๐ ตัวอย่าง ไม่พบการปนเปื้อน ๙๐ % ขึ้นไป
- ตรวจอาหาร/น้ำ/น้ำแข็ง จำนวน ๕ ตัวอย่าง
- ตรวจภาชนะอุปกรณ์ จำนวน ๓ ตัวอย่าง
- ตรวจมือผู้สัมผัสอาหาร จำนวน ๒ ตัวอย่าง

ตารางแสดงผลการดำเนินงานตรวจสอบปณเปื้อน
ณ ตลาดนัดไทยสัฏฐจร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

เดือน/ปี	บอแรกซ์			ฟอร์มาลีน			สารฟอกขาว			สารกันรา			สารโพลาร์			รวม		
	ตรวจ	ผ่าน	ร้อยละ	ตรวจ	ผ่าน	ร้อยละ	ตรวจ	ผ่าน	ร้อยละ	ตรวจ	ผ่าน	ร้อยละ	ตรวจ	ผ่าน	ร้อยละ	ตรวจ	ผ่าน	ร้อยละ
ธันวาคม 2565	-	-	-	2	2	100	-	-	-	1	1	100	-	-	-	3	3	100
มกราคม2565	-	-	-	4	4	100	-	-	-	3	3	100	-	-	-	7	7	100
พฤษภาคม2565	-	-	-	1	1	100	-	-	-	1	1	100				2	2	100
รวม	-	-	-	7	7	100	-	-	-	5	5	100	-	-	-	12	12	100

ตารางแสดงผลการดำเนินงานตรวจสอบปณเปื้อน
ณ ตลาดสดเทศบาลตำบลกุมภวาปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

เดือน/ปี	บอแรกซ์			ฟอร์มาลีน			สารฟอกขาว			สารกันรา			สารโพลาร์			รวม		
	ตรวจ	ผ่าน	ร้อยละ	ตรวจ	ผ่าน	ร้อยละ	ตรวจ	ผ่าน	ร้อยละ	ตรวจ	ผ่าน	ร้อยละ	ตรวจ	ผ่าน	ร้อยละ	ตรวจ	ผ่าน	ร้อยละ
ธันวาคม 2565	8	8	100	6	6	100	7	7	100	8	8	100	-	-	-	29	29	100
กุมภาพันธ์ 2565	-	-	-	4	4	100	-	-	-	3	3	100	-	-	-	7	7	100
เมษายน2565	2	2	100	3	3	100	3	3	100	5	5	100	-	-		13	13	100
มิถุนายน2565	7	7	100	3	3	100	3	3	100	6	6	100	-	-	-	19	19	100
รวม	17	17	100	16	16	100	13	13	100	22	22	100	-	-	-	68	68	100

ตารางสรุปการตรวจแนะนำด้านสุขาภิบาลอาหารสำหรับร้านอาหาร/แผงลอยในชุมชน
เทศบาลตำบลกุมภวาปี ประจำปีงบประมาณ 2565

ลำดับ	ชุมชน-หมู่บ้าน	สถานประกอบการด้านอาหาร			จำนวนตัวอย่างที่ตรวจหาเชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรีย		คิดเป็นร้อยละ (ไม่พบเชื้อ)	จำนวนร้านที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานอาหารสะอาดอร่อย(CFGT)		จำนวนร้านอาหาร	
		ร้านอาหารทั้งหมด	แผงลอย	ร้านอาหารที่สุ่มตรวจ	ไม่พบเชื้อ (Positive)	พบเชื้อ (negative)		ข้อ1 ด้านกายภาพ (ร้านอาหาร=15ข้อ,แผงลอย=12ข้อ)	ข้อ2 ด้านแบคทีเรีย (ผ่านร้อยละ90) (10ตย.คืออาหาร5 ภาชนะ3และมือ2)	มีใบอนุญาต/ หนังสือรับรอง การแจ้งจัดตั้ง สถานที่จำหน่าย อาหาร	ผ่านเกณฑ์ มาตรฐานอาหาร สะอาดรสชาติ อร่อย(CFGT) (ข้อ1-2)
1	ชุมชนท่าเรือขมขึ้น ม.1	5	-	3	20	10	50	3	-	2	-
2	ชุมชนโนนสวรรค์ ม.2	2	-	2	7	3	70	2	-	3	-
3	ชุมชนน้อยเมืองโนน ม.2	3	-	3	30	-	100	3	-	3	
4	ชุมชนประชาร่วมใจ ม.3	5	-	3	27	3	90	2	2	2	2
5	ชุมชนหนองแขวงนอกพัฒนา ม.3	1	-	1	8	2	80	1	-	3	-
6	ชุมชนอากาศอำนวย ม.4	5	-	4	28	12	70	4	-	3	-
7	ชุมชนโพนทอง ม.7	4	-	2	14	6	70	2	-	4	-
8	ชุมชนเมืองใหม่พัฒนาม.7	2	-	2	13	7	65	2	-	4	-
9	ชุมชนแสนสุข1 ม.8	1	-	1	8	2	80	1	-	-	-
10	ชุมชนแสนสุข2 ม.8	1	-	1	5	5	50	1	-	1	-
11	ชุมชนดงเมือง ม.9	4	-	4	7	13	35	4	-	1	-
12	ชุมชนกลางเมือง ม.10	1	-	1	10	-	100	1	1	1	1
13	ชุมชนรุ่งอรุณ ม.10	4	-	4	27	13	67.50	4	-	1	-
14	ชุมชนสามัคคี13 ม.13	6	-	6	46	13	77.96	6	1	2	1
	รวม	44	-	39	250	89	72.95	39	4	31	4

